

Her er de unges bedste klimaløsning: Bliv klimaklog!

10. november 2019, Berlingske, Sektion 2 (Magasin), Side 20, 1848 ord, Id: e76ea1e7

Det er ikke konstruktivt at gå i panik over klimaforandringerne - som Greta Thunberg argumenterer for. Det er langt bedre at sætte sig ind i klimakrisens omfang og forstå dens årsager og løsninger. Det skriver Berlingskes klimaog videnskabsjournalist Lars Henrik Aagaard i sin nye bog for unge »Klimaklog - forstå klimakrisen og lær at leve klimavenligt«. Vi bringer et uddrag, der starter i de højere luftlag.

Et fly er på én gang en vidunderlig og en forfærdelig maskine.

Vidunderlig fordi den på få timer og for ret få penge trygt kan flyve dig et helt andet sted hen på planeten - til Thailands palmestrande, til Egyptens pyramider eller til Amerikas mægtige millionbyer.

I samme øjeblik, du har spændt sikkerhedsbæltet, og den slanke maskine med de lange vinger i et brøl løfter sig op over asfalten, ved du, at eventyret venter lige rundt om den næste sky.

Men det er også en forfærdelig maskine.

Mens du læser denne linje, er der langt over 10.000 passagerfly i luften verden over. Og inde i maskinerne flere kilometer oppe i luften sidder omkring halvanden million mennesker tilsammen - lige så mange som i hele Storkøbenhavn.

Det er 15 gange så mange, som der var ude at flyve for 50 år siden.

På et år bliver det til fire milliarder flypassagerer, og tallet stiger hele tiden.

På deres lange flyvetime højt over os brænder flyene enorme mængder CO₂-udledende brændstof af.

Tag bare verdens største passagerfly - kæmpen Airbus A380, der har plads til over 500 mennesker på to etager.

Dens brændstoftanke er så store, at man ville kunne svømme i dem - hvis ellers de var fyldt med vand. Når en Airbus A380 letter, er næsten halvdelen af hele flyets samlede vægt på over 500.000 kilo brændstof.

Undervejs sluger dens fire enorme motorer næsten 20.000 liter brændstof i timen. Det er cirka 300 liter i minuttet eller fem liter pr. sekund.

Prøv at tælle sekunderne: Én, to, tre, fire, fem. Det var lige 25 liter eller nogenlunde lige så meget som en almindelig, ny benzinbil skal bruge på at køre fra København til Skagen på toppen af Jylland.

Det betyder, at flykæmpen brænder omkring en kvart million liter flybenzin af for at kunne flytte 500 mennesker fra én del af verden til en anden. En kvart million.

Det er så meget brændstof, at en moderne benzinbil ville kunne køre mindst 100 gange Jorden rundt på den samme mængde.

Det betyder, at en enkelt passager - for eksempel dig - på en flyvetur fra Danmark til Thailand og tilbage igen udleder omkring en tredjedel af al den CO₂, som en almindelig person udleder på et helt år i Danmark.

I dag står fly bag to-tre procent af verdens udledninger, men der kommer hele tiden flere og flere fly i luften. Det gælder især i det store Asien, hvor man i dag finder nogle af verdens største og mest travle lufthavne. Så flyudledningerne går kun én vej, og det er op.

Det har fået et stigende antal mennesker til ligefrem at skamme sig over at flyve. I Sverige har de endda opfundet et ord for det: Flyskam.

Hvis man lider af flyskam, er man meget flov over sit store klimaaftryk, når man skal ud at flyve, og man lader være med at skrive om sin flyvetur på de sociale medier. Fordi man synes, at det simpelthen er så flovt. Man føler sig som en klimasynder.

Men svenskerne har også opfundet et modsat ord: Togpral.

Det betyder, at hvis man tager toget i stedet for at flyve, så er man grøn og god og må gerne prale med det.

Tog er da også typisk den mest grønne af alle måder at flytte sig på - bortset fra at gå eller cykle. Det skyldes, at langt de fleste tog er elektriske, og at de udnytter energien meget effektivt.

Hvis du flyver fra København til Paris, er du årsag til en udledning, der er op mod 20 gange højere, end hvis du tager toget.

Det næstbedste er faktisk at køre i bil, men så skal den være lille og økonomisk, og den skal helst være fyldt op med fire eller fem mennesker. Hvis man kun sidder én i bilen, er det bedre at tage en bus.

Heldigvis bliver de store flyfabrikker bedre og bedre til at udvikle fly, der bruger mindre brændstof. Samtidig er man begyndt at eksperimentere med at lave el-fly, der får strøm fra store batterier om bord.

Desværre kommer der til at gå mange år, før batterierne bliver så små, lette og effektive, at man kan flyve bare 100 passagerer fra for eksempel København til London på ren strøm.

Hvis man i dag prøvede at få et fly af den størrelse til at flyve så langt på el, ville flyet blive så tungt på grund af alle batterierne, at det aldrig ville kunne lette.

Allerede i dag blander mange flyselskaber biobrændstof i almindelig flybenzin. Biobrændstof er benzin, der er lavet af planter fra marker. For eksempel majs eller sukkerrør.

Man bruger også mere og mere biobrændstof i benzinbiler.

Her er ideen den samme, som når man brænder træ i kraftværker - at hvis man sår lige så mange nye planter ude på markerne, som man høster til biobrændstof, bliver det samlede resultat nul udledning.

Det er bedre end at bruge ren benzin, der kommer fra olie.

Men hvis alt for mange fly og biler - og måske også skibe - begynder at bruge biobrændstof, skaber det et nyt og stort problem. Og det handler om verdens skove.

Vi har brug for verdens store og dybe skove, og det skyldes ikke kun, at de er hjemsted for en enorm rigdom af dyr og planter.

Vi har i høj grad også brug for deres hjælp i kampen mod klimaforandringer.

De omkring 3.000 milliarder træer i verdens skove har i deres rødder, stammer og grene lagret så meget CO₂, at det svarer til mindst ti års udledninger fra alle menneskers biler, kraftværker og fabrikker.

Dertil kommer, at når blade, nåle og visne grene falder af, eller når træer dør og rådner, så bliver en del af det kulstof og dermed den CO₂, der var i træerne, opsamlet og gemt i jorden.

Derfor ville mere skov på Jorden hjælpe os godt på vej mod at undgå farlige klimaforandringer.

Men gennem tusinder af år har mennesker gjort større og større indhug i Jordens skove for at få marker til at dyrke korn og grøntsager - og foder til flere og flere husdyr.

Især det sidste er blevet et problem, for i dag bruger verdens landmænd et område næsten så stort som hele Syd-og Nordamerika udelukkende på at gøre køer, får, grise, kyllinger og andre husdyr mætte.

Det svarer til op mod tre fjerdedele af al landbrugsjord på kloden.

Det vil sige, at vi bruger langt mere af Jordens begrænsede plads på at lave mad til de dyr, vi spiser, end på at lave korn, grøntsager og frugter direkte til vores egne maver. Det er ikke særlig effektivt.

Det meste af det store »dyre-kontinent« bruger vi endda på at lave mad til køer, der jo bøvser store mængder af den ekstra kraftige drivhusgas metan.

Derfor siger det sig selv, at vi som mennesker ville gøre klimaet og især os selv en stor tjeneste, hvis vi begyndte at spise mindre kød.

Især oksekød.

Gjorde vi det, kunne vi plante skov på mange af de store områder, hvor der i dag er marker så langt øjet rækker til al den plantemad, som husdyrene spiser, hvorved de kan blive store og fede, så vi i sidste ende kan spise dem.

Det betyder selvfølgelig ikke, at vi for eksempel i morgen lige pludselig skal begynde at slå alle Jordens milliarder af husdyr ihjel, så vi kan plante mere skov.

Men hvis vi spiste mindre kød og flere grøntsager, ville landmændene blive tvunget til at sørge for, at der blev født færre køer, får og grise, som alligevel ender med at blive slagtet for vores skyld. Og så kunne der blive mere plads til skov.

Problemet er bare, at der hele tiden bliver flere mennesker på Jorden - omkring et helt Tyskland mere om året. Det vil sige cirka 80 millioner flere munde at mætte hvert år.

Samtidig bliver Jordens mennesker rigere og rigere, og det er på mange måder rigtig godt - lige bortset fra, at mennesker med penge på lommen flyver mere, kører mere, køber mere og spiser mere kød, som lægger beslag på mere og mere skov til marker.

Den rigeste tiendedel af Jordens befolkning er årsag til lige omkring halvdelen af alle CO₂-udledninger. Omvendt er den fattigste halvdel kun skyld i cirka en tiendedel af udledningerne.

Men skovene er også under pres fra biobrændstof til biler og fly.

Meget af biobrændstoffet bliver som sagt lavet af majs. Det vil sige, at vi på en måde hælder god mad, som mennesker og husdyr fint kunne spise, i tanken på biler og fly. Og mange af de nye majsmarker står, hvor der indtil for nylig var skov med et rigt dyreliv.

Så hvordan får vi mere skov og natur i det hele taget? Det er der et overraskende godt svar på.

Vidste du, at næsten en tredjedel af al den mad, som mennesker laver, ender med at rådne op eller blive smidt ud? Det vil sige, at en tredjedel af alt korn, ris og majs, af alle æbler, pærer og bananer, af alle agurker, tomater, salathoveder og avocadoer og alt mulig andet hverken ender i munden på mennesker eller deres husdyr.

Det er et kæmpe spild, og en meget stor del af det uhyggeligt store madspild sker hjemme i køkkenet hos os i den rigeste del af verden.

For her har de fleste af os så mange penge til mad, at vi tit køber og laver meget mere mad, end vi kan spise.

Hvorefter vi ender med at smide en hel masse ellers god mad ud. Noget af det når vi ikke at få spist, før det bliver for gammelt, eller måske er vi bare kræsne og nægter at spise det op.

Andet får vi aldrig pakket godt sammen og lagt i fryseren eller køleskabet til en anden god dag. Eller også hælder vi bare meget mere på tallerkenen, end vi kan spise. Hvorefter resten ryger i skraldespanden.

Det betyder, at stort set det bedste, du selv kan gøre for kloden og klimaet, er at begrænse dit madspild.

De Forenede Nationer (FN) har regnet ud, at hvis madspild var et land, ville det være verdens tredje største udleder af drivhusgasser - lige efter USA og Kina.

De har også regnet ud, at mennesker bruger mere landbrugsjord på at lave mad, der smides ud, end hele USA og Indien fylder i alt.

(Uddraget er let forkortet, red.) Lars Henrik Aagaards bog for større børn og unge »Klimaklog - forstå klimakrisen og lær at leve klimavenligt« udkommer på torsdag 14.11.

på People'sPress.

Fakta: FAKTA 12 ting, du selv kan gøre for klimaet

1. Undgå madspild
2. Spis mindre oksekød og skæreost
3. Spis mere plantemad
4. Drop flyet, hvis du kan
5. Tag cykel, tog eller bus, hvis du kan
6. Køb mindre nyt tøj og elektronik
7. Genbrug så meget som muligt
8. Har du have, så lad den gro og opsaml CO₂
9. Stream mindre video og serier
10. Spar på strøm og varme, også i bruseren
11. Brug især strøm, når det blæser, for så er det grøn strøm
12. Bliv klimaklog!.

- På ca. fem sekunder er en flyvende Airbus A380 årsag til nogenlunde den samme CO2-udledning som en moderne familiebenzinbil på køretur fra København til Skagen. Foto: Christophe Archambault
-

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet

Du må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med udgiverne, som har ophavsretten til materialet. Det er ikke tilladt lokalt at lagre materiale. Alt materiale skal tilgås via Infomedias systemer. En overtrædelse af nævnte er brud på ophavsretten og vil blive rapporteret til udgiverne, som har ophavsretten. Infomedia forbeholder sig ret til at kræve kompensation for misbrug, der strider mod jeres aftales bestemmelser eller gældende dansk lovgivning.

Videreformidling

Du må ikke foretage videreformidling, kopiering eller udskrivning af materialet. Al tilgang til materialet skal ske i Infomedias systemer. Du har som kunde mulighed for i begrænset omfang at videreformidle overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed, men ikke eksternt. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt direkte med udgiverne, som har ophavsretten til materialet.